

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Brønnvik H. et al. 2022. Experience does not change the importance of wind support for migratory route selection by a soaring bird. Proc. R. Open Sc. 9: 220746.

Langeafstandstreckers onder de roofvogels maken gebruik van thermiek en opwaartse luchtstromen langs bergketens. Daarmee besparen ze energie. Je mag verwachten dat het enige tijd kost voordat je als jonge vogel hebt geleerd optimaal van zulke omstandigheden gebruik te maken. Dit werd onderzocht aan de hand van 23 Finse Wespendien die als nestjonge een zender opgezet kregen (de meeste vielen af door sterfte en/of falen van de transmitter, maar 5, 4 en 2 vogels haalden resp. hun 2de, 3de en 4de levensjaar en leverden de gegevens voor deze studie). Deze werden vergeleken met de routes van Finse Wespendien die als adult waren gezenderd (omdat hun exacte leeftijd onbekend was, is het mogelijk dat hier nog relatief jonge vogels bij zaten). De jonge vogels bleken, net als de adulte, al direct efficiënt gebruik te maken van gunstige atmosferische omstandigheden. Overigens is dat niet helemaal zeker. De registratie van atmosferische gegevens was ruw en kon onmogelijk het fjnischalige gebruik van de wereld door Wespendien weergeven. Het lijkt echter dat jonge Wespendien snel het klappen van de zweep leren, tenzij de leercurve zo traag verloopt dat de onderzochte levensfase te kort was om substantiële verbetering van de trekbaan (kiezen van gunstige vliegomstandigheden) aan te tonen (ook Zwarte Wouwen hadden laten zien dat ze er lang over doen om de trek van/naar Afrika te optimaliseren). Mooi voorbeeld van een zorgvuldige studie, gebaseerd op gedetailleerd materiaal (zenders) over een reeks van jaren. En dan tóch moeten concluderen dat je niet meer dan een indicatie hebt verkregen van de wijze waarop langlevende vogels zich in een complexe wereld gedragen. (hbronnvik@ad.mpg.de).

Donázar J.A. et al. 2023. Hidden effects of high numbers of tourists in protected areas: displacement of foraging top scavengers. Ibis 165: 305-311.

Wat gebeurt er als je een beschermd natuurgebied langzaam maar zeker laat overnemen door ecotoeristen? Dat laatste woord is een vriendelijke typering van mensen die een natuurgebied eerst en vooral zien als iets bedoeld voor mensen (daarin gesteund door organisaties die de gebieden in beheer hebben). In deze studie in een natuurpark in Noord-Spanje is dat bekeken met behulp van zeven lokale Vale Gieren die een zender droegen en waarvan het foerageergedrag op de voet kon worden gevolgd. Voor de goede orde: het park is maar 41.845 ha groot, het activiteitsgebied van een Vale Gier in deze studie omvatte gemiddeld ongeveer 10.000 km² (ofwel ruim 20x groter dan het park). Vale Gieren waren het meest actief tussen 10 en 14 uur, tegelijk de periode dat het grootste aantal bezoekers het park aandeed. Het bleek dat Vale Gieren (en dan vooral de mannetjes) sterk genegen waren de door mensen drukst bezochte delen van het park te mijden (let wel: veel bezoekers reden slechts met hun auto door het park van uitkijkpunt naar uitkijkpunt, zij het met een toenemende tendens vaker de auto te

verlaten om foto's te nemen). Hoewel slechts een klein deel van de variantie in het model werd verklaard door bezoekersaantallen, kan het effect van de aanwezigheid van mensen op het terreingebruik van Vale Gieren niet worden genegeerd. Dat zeker niet in de wetenschap dat de bezoekersaantallen stijgen en dat die bezoekers steeds vaker hun auto verlaten. Zullen we onze Spaanse roofvogelvrienden eens uitnodigen voor een bezoek aan een Nederlands natuurgebied (waar de lokale beheerders denken dat 6000 ha groot is), om te laten zien hoe dat door mensen onder de voet wordt gelopen onder gelijktijdige 'verbetering' met graaf- en zaagmachines? Of misschien maar beter van niet, want daar worden ze vast niet vrolijk van. (acortes1@us.es).

Gan J.L. & Española C.A.P. 2022. Road transect surveys and mapping of forest raptor communities in Luzon, Philippines. J. Asian Ornithol. 38: 34-40.

Roofvogels tellen in regenwoud? Hoe dan? Voor de Filippijnen is het ooit geprobeerd door Anita Gamauf en consorten, in 1994, ongetwijfeld mede aangetrokken door de aanwezigheid van meerdere soorten Wespenvieven. In deze studie wordt het opnieuw geprobeerd, door middel van lijntellingen (per motor), punttellingen en plotkarteringen. Vijf van de 14 dagroofvogelsoorten van het gebied werden met geen van de methoden waargenomen, allemaal schaarse beesten (eentje bovendien schemeractief). De algemene soorten waren generalisten die met alle methoden als talrijkst uit de bus kwamen (denk aan Brahmaanse Wouw). Punttellingen en plottellingen gaven de meeste soorten te zien, maar waren arbeidsintensiever dan de lijntellingen. Die laatste kunnen worden gebruikt om snel een idee van de lokale roofvogelbevolking te krijgen.

García-Macia J. et al. 2022. Spatial ecology of the Red Kite (*Milvus milvus*) during the breeding period in Spain. Ornis Fennica 99: 150-162.

In Spanje werden 28 gezenderde Rode Wouwen gevolgd tijdens het broedseizoen (maart-juni). Vrouwen bestreken minder grote gebieden dan mannen, gemiddeld resp. 3.30 en 4.48 km². De vrouwen bleven goeddeels binnen 250 m van het nest, mannen vlogen vaker verder dan 1 km. Beide kwamen echter zelden verder dan 5 km van het nest (maximum afstand doorgaans <15 km). Midden op de dag, op zijn warmste, werd er het meest gevlogen. Landbouwgebieden met niet-geïrrigeerde akkers en verspreide bossen waren het aantrekkelijkst als jachtgebied. Een opmerkelijke uitkomst was het feit dat een deel van volwassen vogels zich gedroeg als kortafstandstrekkingen binnen het Iberisch Schiereiland. Een ander deel maakte na de broedtijd in de nazomer zwerfbewegingen. (jorgegarciamacia97@gmail.com).

Kicko J. 2022. The second egg in the lesser spotted eagle (*Clanga pomarina*) clutch as a nesting insurance. Raptor Journal 16: 39-42.

Waarom 2 eieren leggen als het tweede jong (bijna) altijd wordt gedood door het eerste jong? Bij Schreeuwarenden is dat namelijk de standaardpraktijk. Bij een nest in Slowakije kwam in 2021 het eerste ei echter niet uit (het werd 45 dagen na gelegd te zijn door het vrouwtje verorberd), maar het tweede wel (en dat leverde een uitvliegend jong op). Een soort verzekering dus, het tweede ei. In dit geval werd het tweede ei op 12 mei gelegd, ofwel 16 dagen (!) nadat het eerste ei was gelegd (op 26 april, beide vastgelegd op camera). De beelden sluiten uit dat het om twee verschillende vrouwen ging. (jano.kicko@gmail.com).

Klaassen O. 2022. Roofvogels en enkele karakteristieke en schaarse soorten van het Bergherbos in 2022. Kieken-rapport 2022/01. Pannerden.

In 2022 werd 1300 ha van het Bergherbos op roofvogels geïnventariseerd, een gebied onder beheer van Natuurmonumenten. Dat leverde 3 Wespddieven op (1 nest, waarschijnlijk niet succesvol), 10 Haviken (10 nesten, waarvan 7 succesvol; 7 nesten in lariks, en 1 nest in elk grove den, douglas en fijnspar), 4 Sperwers (2 nesten, in lariks en douglas, waarvan de laatste succesvol), 1 Rode Wouw (alleen waarnemingen, waarschijnlijk vogels uit de regio Ulft), 19 Buizerds (nesten, waarvan slechts 5 succesvol), 1 Torenvalk (bij nestkast, geen eileg) en 0 Boomvalken (alleen waarnemingen van jagende vogels in juli). De stand van roofvogels in dit bos is vanaf 1986 5x geïnventariseerd en bleef voor twee van de vijf soorten stabiel: Havik 9-10, Sperwer 4-10, Buizerd 17-20, Torenvalk 0-1, Boomvalk 0-2. De voorkeur van Havik en Buizerd voor nestelen in lariks was evident. Gezien de ontwikkelingen in de rest van het land, waar Natuurmonumenten structureel lariks en douglas uitroeit (volgens eigen zeggen: Nederland op de schop, we zijn alvast begonnen; zie Puur Natuur lente 2023, voor deze oorlogsverklaring aan bestaande natuur), is Bergherbos een interessante uitbijter met nog intacte larikspcelen. Zou dat mede de reden zijn dat de stand van Havik en Buizerd er nog geen crash laat zien?

Marziliano M., Zoratto F. & Alleva E. 2022. Using videos from social media to study begging behaviour of peregrine falcon (*Falco peregrinus*) nestlings. Rendiconti Lincei. Scienze Fisiche e Naturali: doi.org/10.1007/s12210-022-01129-x.

Met behulp van 254 openbare videos uit verschillende landen werd het bedelgedrag van nestjonge Slechtvalken gekwantificeerd voor vier levensstadia. Er waren geen verschillen in bedelintensiteit naar leeftijd. Onderhoudsgedrag (poetsen e.d.) werd weinig gezien (het meest bij de oudere jongen), noch onderlinge agressie. De auteurs hopen op meer gebruik van het bestaande videomateriaal, al was het maar om lastig te onderzoeken gedrag beter te kunnen beschrijven.

Mattson B. J. et al. (33 co-auteurs). 2022. Enhancing monitoring and transboundary collaboration for conserving migratory species under global change: The priority case of the red kite. J. Environm. Management 317: 115345.

Een pleidooi om de Rode Wouw internationaal én geïntegreerd te beschermen, en wel door de 'science-policy-action interface' te verbeteren. Het zal vast allemaal goed bedoeld zijn.